

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobkyně: **L. U.**, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 5. 2004, č. j. OAM-1107/VL-10-ZA09-2004, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 26. 9. 2005, č. j. 55 Az 145/2004-65,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobkyně **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 18. 5. 2004, č. j. OAM-1107/VL-10-ZA09-2004, žalovaný neudělil žalobkyni azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu). Současně rozhodl tak, že se na žalobkyni nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

Žalobu proti rozhodnutí žalovaného Krajský soud v Brně zamítl rozsudkem ze dne 28. 6. 2005.

Ve včas podané kasační stížnosti proti zamítavému rozsudku krajského soudu žalobkyně požádala o ustanovení právního zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

K výzvě soudu ze dne 22. 8. 2005 žalobkyně předložila vyplněný formulář „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“ ze dne 7. 9. 2005, z něhož vyplynulo, že nemá žádné příjmy, závazky, ani žádný majetek. K otázce, jakým způsobem a v jaké výši platí nájemné a jak si opatřuje finanční prostředky na svou výživu a ošacení, uvedla, že studuje češtinu a bydlí s bratrem, který platí za ubytování.

Následně ji soud dne 8. 9. 2005 vyzval, aby ve lhůtě sedmi dnů sdělila skutečnou výši měsíčního příjmu, z něhož platí nájem bytu a hradí ostatní své osobní potřeby a dále výši nájmu, který za byt platí její bratr.

K této výzvě žalobkyně uvedla, že spolu bydlí u kamarádky, a to spolu s bratrem, který jí poskytuje veškerou pomoc. Nemá možnost nostrifikovat svůj diplom, proto těžko shání práci. Snaží se studovat češtinu. Další položené otázky považovala za neoprávněný zásah do soukromého a rodinného života, jehož ochrana je garantována článkem 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Usnesením ze dne 26. 9. 2005 krajský soud návrh žalobkyně na ustanovení zástupce zamítl. V odůvodnění konstatoval, že její odpověď na výzvy ke zjištění splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků považuje za nevěrohodnou, neboť obdobné reakce žalobců na stejné výzvy byly krajskému soudu doručeny i v jiných věcech. Žalobkyně však zejména nesdělila, v jaké výši hradí nájem bytu. Soud proto dospěl k závěru, že skutečnosti odůvodňující osvobození od soudních poplatků neprokázala. Návrh na ustanovení zástupce proto zamítl.

Proti tomuto usnesení žalobkyně (dále též stěžovatelka) brojila včasnou kasační stížností. Poukázala na svoji špatnou znalost českého jazyka, kvůli které si nemohla prostudovat změny zákona o azylu. Dále uvedla, že nemá žádnou práci, nemá totiž právo být zaměstnána. Nemá kredit na telefon, když volá z automatu, přichází kvůli jeho nefunkčnosti o peníze. Materiály ohledně žaloby posílala advokátovi poštou, nedostala však odpověď. Nezbyvá jí než čekat na veškerou pomoc od státu. Její rodinná situace se přitom změnila; do České republiky dorazila rodina jejího bratra, která jí poskytuje pomoc a platí za ubytování 5 000 Kč. Navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu zrušil.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel podle § 105 odst. 2 s. ř. s. zastoupen advokátem. V dané věci stěžovatelka není zastoupena advokátem a sama rovněž nemá právnické vzdělání. Povaha rozhodnutí, proti němuž kasační stížnost směřuje, však vylučuje, aby v posuzované věci bylo možno nedostatek podmínky povinného zastoupení považovat za překážku, jež by bránila vydání rozhodnutí, jímž se řízení o kasační stížnosti končí. Za situace, kdy předmětem přezkumu je rozhodnutí, jímž nebylo vyhověno žádosti účastníka o ustanovení zástupce z řad advokátů, by trvání na podmínce povinného zastoupení vedlo k vlastnímu popření cíle, jenž účastník podáním žádosti sledoval a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, že účastník právo na ustanovení zástupce nemá (srov. č. 486/2005 Sb. NSS).

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí krajského soudu v mezích důvodů vymezených stížnostními body (§ 109 odst. 3 s. ř. s.) a shledal kasační stížnost nedůvodnou.

Podle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení.

Tato ústavní kautela se nepochybně vztahuje i na řízení před správními soudy. Její hlavní význam však tkví v povinnosti uvedených orgánů nebránit účastníku řízení, aby v řízení využíval právní pomoci. Základní procesní předpisy (občanský soudní řád, trestní řád, soudní řád správní) pak za určitých podmínek zakotvují i právo na ustanovení zástupce soudem [srov. čl. 6 odst. 3 písm. c) Evropské úmluvy o lidských právech].

Povinnost plynoucí státu z ústavně zaručeného práva na právní pomoc je dostatečně – i z hlediska obligatorního zastoupení pro řízení o kasační stížnosti - zabezpečena zákonem stanoveným způsobem (zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, soudní řád správní), byť by tento způsob přinášel pro žadatele o právní pomoc jisté potíže (podání žádosti, osvědčení zákonem stanovených podmínek, apod.). Je totiž věcí státu a nikoli subjektivních představ žadatele o právní pomoc, za jakých podmínek a jakým způsobem je - i nemajetným žadatelům - poskytnutí právní pomoci zabezpečeno (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 3. 1998, sp. zn. III. ÚS 296/97, in Sb. n. u. ÚS, svazek č. 10, usnesení č. 20, str. 409).

Pro ustanovení zástupce soudem stanoví soudní řád správní několik podmínek (§ 35 odst. 7 s. ř. s.): především musí být dány předpoklady pro osvobození navrhovatele od soudních poplatků. Další podmínkou je splnění předpokladu, aby ustanovení zástupce bylo třeba k ochraně práv navrhovatele.

Pro závěr, zda jsou u účastníka dány podmínky pro osvobození od soudních poplatků, jsou významná hlediska uvedená v § 36 odst. 3 s. ř. s. (dle tohoto ustanovení účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků; dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne). Naopak je nepodstatné, zda jde o řízení, které je od soudních poplatků osvobozeno (§ 11 odst. 1 zákona ČNR č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích), nebo zda je od těchto poplatků účastník osvobozen ze zákona (§ 11 odst. 2 uvedeného zákona).

V daném případě soud zamítl žádost stěžovatelky o ustanovení zástupce z důvodu neprokázání předpokladů pro osvobození od soudních poplatků. Z výše citovaných ustanovení vyplývá, že povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na navrhovateli a soud zde nepostupuje z úřední povinnosti. Mezi tvrzením stěžovatelky obsaženým ve formuláři „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“ ze dne 7. 9. 2005, že nemá žádné příjmy ani majetek, přičemž nájemné platí bratr, a okolností jejího pobytu mimo pobytové středisko, z čehož vyplývá povinnost hradit si náklady spojené s pobytem na území ČR z vlastních prostředků, s výjimkou zdravotní péče (§ 43 odst. 1 zákona o azylu), vznikl zjevný logický rozpor. Na výzvu krajského soudu k odstranění tohoto rozporu však stěžovatelka nereagovala dostatečným způsobem, když ve sdělení ze dne 21. 9. 2005 pouze zopakovala svá dřívější tvrzení. Za této situace krajský soud nemohl její žádosti o ustanovení zástupce vyhovět, neboť nesplnila jeden z předpokladů rozhodných pro posouzení této žádosti, nedoložila totiž, že nemá dostatečné prostředky.

V daném případě krajský soud zamítl žádost stěžovatelky již s ohledem na skutečnost, že neprokázala nedostatek prostředků a tedy u ní nebyly zjištěny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Za této situace nebylo třeba zkoumat naplnění další podmínky, tedy potřeby k ochraně stěžovatelčiných práv.

Bez vztahu k usnesení o zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce pak je stěžovatelčina námitka o nemožnosti prostudovat si změny zákona o azylu. Na zákonnost napadeného

usnesení nemohla mít vliv ani stěžovatelkou v této souvislosti tvrzená neznalost českého jazyka, když ze soudního spisu vyplynulo, že v průběhu celého řízení se soudem komunikovala adekvátním způsobem v češtině.

Nejvyšší správní soud tedy shledal všechny stěžovatelčiny námitky nedůvodnými. Jelikož v řízení nevyšly najevo žádné vady, k nimž musí kasační soud přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s. Žalobkyně nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměla úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladu řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. června 2006

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu